

Landsbyggsnytt

Landsbygdsnämnden
Örebro kommun

#2
2022

**Kommunens
betesdjur
bidrar till
biologisk
mångfald**

**Konst av sten från
Ekebergsbrottet**

Omtyckt lekpark

**Nytt utegym för
träningssugna i Kilsmo**

Det var det här jag längtade efter

När jag var 19 år flyttade jag in i en lägenhet mitt i Jönköping. Det var vad alla ungdomar ville ha, så varför skulle det inte vara vad jag ville ha?

Med tiden märkte jag dock att det inte var så spännande att bo mitt i ett betongkvarter. Visst, man hade nära till mycket, men nära till vad egentligen? Till shopping, restauranger och uteliv. Är det livsnjut? Att köpa sig lycka? Nära till jobb och skola, absolut. Men vad opraktiskt det var att hela tiden behöva ta sig till andra ställen för att kunna njuta på riktigt av det som jag värdesatte i livet.

25 år gammal flyttade jag till Bankeryd. Nära till jobbet, nära till mataffären och nära till Vättern och skogspartier. Det var som att jag hittade hem och jag mådde bättre än jag någonsin hade gjort förut.

26 år gammal flyttade jag till Stockholm. Eller rättare sagt till Tyresö. En förort med magiska naturområden och kilometer efter kilometer av skog och sjöar. Jag mådde ännu bättre än jag hade gjort tidigare.

Jag insåg dock att även om du kan bo naturnära i stan, så bor du inte i naturen. Något av det bästa jag vet är årstider, väder och skiftande ljus. Även om jag bara har haft tre minuter till sjön eller tio minuter in i skogen, så är det

tre och tio minuter för mycket.

Jag vet inte hur många gånger jag har missat det. Hur många gånger en färgsprakande himmel golvat mig, men där lycka ändrats till FOMO. För att jag inte "är där". Jag beskådar det genom ett fönster eller från mitt bostadsområde och det känns som att jag är på bio.

Precis som jag inte kan ha solglasögon på mig i naturen eftersom glaset distanserar mig så mycket från omvärlden, så vill jag heller inte stå bredvid naturen och se på. Jag vill vara mitt i centrum. Mitt där det händer. Mitt i allt det där vackra.

Och jag inser att jag är där nu, sen jag flyttade till Gottsätter i januari 2020.

Det känns som att det här huset är ett med naturen. Jag har noll sekunder till magi.

Jag tror att jag behövde leva i stan för att förstå varför jag vill leva på landet. Och nu när jag väl flyttat ut, så finns det nog inget som kan få mig att flytta tillbaka. ■

Elin Kero,
Gottsätter

Foto: Privat

Hallå där, Per-Åke Sörman...

...vad har sedan sist?

– Mycket! Flera av våra nämndmöten har antligen kunnat hållas på plats i verkligheten, precis så som är målet. Vi har besökt Östernärke, Kvinnerstagsymnasiet och nu i dagarna när Landsbygdsnytt delas ut är vi i Gällersta forngård. Då delar vi även ut årets Landsbygdspris, lite tidigare jämfört med föregående år. I tredje numret får ni lära känna vinnarna, precis som vanligt.

Maj var en fullmatad månad för nämnden, berätta!

– Vi besökte Landsbygdsriksdagen som i år hölls i Jönköping. Matnyttiga dagar för oss alla, inspiration och fortbildning är aldrig fel. Det är toppen att få med sig nya tankar hem till sin egen landsbygd. Precis som föregående mandatperiod rundade vi av med en utflykt i kommunen. Vi besökte södra delarna, Östernärke och så for vi norr

över. Där fick vi se olika projekt vi har varit med och medfinansierat under de här tre och ett halvt åren. Det är alltid bra att komma ut ordentligt.

Var hittar vi dig i sommar?

– Jag håller mig mestadels i länet, pandemi eller ej. Här finns så mycket fint att upptäcka och jag kommer gärna tillbaka till samma platser som tidigare. En cykeltur på bygden, bad och promenader, det sistnämnda gärna med en ljudbok i öronen. Svenska morddeckare har seglat upp till en klar favorit där lokala Anna Jansson är en av favoriterna. Jobbigt att behöva vänta ett år till nästa bok bara. Med det sagt vill jag önska er alla en riktigt skön sommar. ■

Per-Åke Sörman,
ordförande
Landsbygdsnämnden

Foto: Andreas Lundgren

Landsbygdsnytt #2 2022

Ansvarig utgivare: Mikael Ekman, 019-21 36 08

Distribution: PostNord, 0771-33 33 10

Nästa nummer kommer i september 2022.

Har du synpunkter eller tips? Kontakta oss: landsbygdsnytt@orebro.se

Produktion: Clearberry AB – info@clearberry.se

Text och foto: Maria Eremo

Text, foto och form: Anders Jakobson

Landsbygdsnytt är en informationstidning som ges ut av Landsbygdsnämnden i Örebro kommun. Syftet är att vara en kanal för information från kommunen som berör landsbygderna i Örebro kommun. Tidningen är också ett sätt att informera om Landsbygdsnämndens och landsbygdsenhetens strategiska arbete med landsbygdsfrågor, upplysa om tillgängliga bidrag för landsbygdsutveckling och berätta positiva och inspirerande historier från vår landsbygd. Det är inte möjligt att annonsera i tidningen och vi skriver heller inte artiklar i syfte att göra reklam eller favorisera till exempel företag. Tidigare utgåvor av Landsbygdsnytt finns att läsa i pdf-format på orebro.se/landsbygdsutveckling

Nytt naturreservat: Kvinnerstatorp

Den 20 april beslutade Länsstyrelsen att bilda naturreservatet Kvinnerstatorp i Örebro kommun – en spännande skogsmiljö präglad av kalk.

Foto: Erik Cöflin

Området består av 23 hektar barr- och blandskog. Att marken är rik på kalk märks på den mycket artrika växtligheten med många växter och svampar som föredrar eller faktiskt kräver att det finns kalk i marken där de växer. Blåsippa, purpurknipprot, skogsknipprot och hällebräcka är några av örterna som trivs i området. Bland svamparna återfinns ovanliga sorter som blek rotskål, raggtaggsvamp, violgubbe, taggfingersvamp och brandtaggsavamp.

I länsstyrelsens beslut står det bland annat att ”syftet är att bevara biologisk mångfald, att vårda och bevara värdefulla naturmiljöer samt skydda, återställa eller nyskapa livsmiljöer för skyddsvärda arter.”

Just den kräsna hällebräcka nämns i synnerhet: ”Röjning, bearbetning av markvegetation och andra åtgärder kan vidtas för att gynna hällebräcka, *Saxifraga osloënsis* och marksvampar.”

Det är en liten fager växt som trivs bäst på kalkhällar och områden med mycket tunt jordlager. Länsstyrelsen har ett

extra stort ansvar för att bevara och se till att den inte minskar i antal. Hällebräcka är en korsning mellan klippbräcka och grusbräcka och blommar i maj-juni med vita blommor som liknar mandelblom.

Hällebräcka
(*Saxifraga osloënsis*)
Foto: Rolf Engstrand/CC BY-SA 3.0

Parallellt med bildningen av Kvinnerstatorp bildas även naturreservatet Limstensgruvorna i Lekebergs kommun och naturreservatet Dragtjärn i Lindesbergs kommun blir större.

– Länsstyrelsen tar nu ytterligare steg för att skydda länets värdefulla naturmiljöer. De tre nya och utvidgade reservatsområdena är redan i dag välbesökta områden som hyser höga naturvärden i olika former och bidrar till länets friluftsliv, kommenterar Johan Karlhager, enhetschef Naturskyddsenheten, Länsstyrelsen Örebro län i ett pressmeddelande. ■

I naturreservatet är det förbjudet att:

- borra, hacka, spränga, gräva, rista, måla eller på annat sätt skada berg, jordytan, sten eller block, eller att flytta eller bortföra sten eller block,
- framföra motordrivna fordon annat än på vägar markerade i beslutskartan,
- fälla, bortföra eller på annat sätt skada levande eller döda, stående eller omkullfallna träd och buskar,
- elda annat än på anvisad plats och då endast med medhavd eller av reservatsförvaltaren tillhandahållen ved,
- skada vegetationen till exempel

- genom att plocka eller gräva upp växter såsom ris, gräs, örter, mossor eller lavar och svampar,
- cykla förutom på vägar och cykelvägar markerade i beslutskartan,
- medvetet störa djurlivet,
- utan länsstyrelsens tillstånd samla in växter, djur, lavar eller svampar,
- utan länsstyrelsens tillstånd sätta upp permanent tavla, skylt, affisch, eller därmed jämförlig anordning eller att snitsla spår,
- utan länsstyrelsens tillstånd använda

- området för organiserad tävling eller övning, lägerverksamhet eller liknande,
- utan länsstyrelsens tillstånd utföra vetenskapliga undersökningar eller bedriva miljöövervakning som innebär markering, insamling, fångst eller annan påverkan på naturmiljön.

Men det är tillåtet att:

- plocka bär-, matsvamp- och blommor för eget behov, dock ej fridlysta eller rödlistade arter.

Konst i Ässundet: Jelena skapar av sten från Ekebergsbrottet

I ett samarbete med Open Art kommer en av de deltagande konstnärerna att skapa stensculpturer i Ässundet.

– Det här är ett sätt att uppmärksamma landskapet och det görs bra genom att bjuda in konsten, säger Birgitta Elfström, Örebro läns museum.

Tillsammans med människor som kan konst, i det här fallet Open Art, och tack vare ekonomiska bidrag från Svensson Sternhammarfonden och Landsbygdsnämnden, är den kulturella satsningen i Ässundet möjlig.

Stensulptören Jelena kommer att av cirka nio stora stenblock arbeta fram konstprojektet som går under namnet ”Slut cirkeln”. Materialet kommer naturligtvis från stenbrottet Ekebergsbrottet i Glanshammar.

– I årets Open Art kommer jag att ha ett verk på Näbbtorget inne i Örebro och det verket kommer att ha beröringspunkter med det i Ässundet. Jag är oerhört fascinerad av stenblocken, men det är svårt att konkurrera med naturen, naturen är alltid bättre, säger Jelena och skrattar.

Vid grillplatsen i Ässundet ska cirkeln slutas. På platsen finns i dag flera träbänkar som inte skapar en full cirkel, men genom Jelenas konstverk kommer cirkeln att slutas och stenarna från Ekebergsbrottet att göra den fulländad.

– Den kommer också få en funktionalitet och man uppmantras att använda dem genom att till exempel

sitta på dem. Det här går inte att missa och ovanifrån kommer man se att det är en cirkel. Det blir en symbolik där cirkeln och stenarna förhoppningsvis skapar en helhet, säger Jelena.

Hon flyttade till Örebro för fyra år sedan. Det var kärleken till sten som tog henne hit.

– Det finns fantastiskt material i Örebro län, säger Jelena.

– Vi valde temat sten eftersom det finns överallt, förklarar Birgitta.

– Sten är grunden i landskapet och människor har fått förhålla sig till den i alla tider. Ekebergsmarmor är en uppskattad sten sedan 1800-talet och är inne igen. Du hittar den både på Dramaten, NK och golvet inne på Grand Hotel i Stockholm, fortsätter hon.

Elin Persson på Open Art säger att det är jätteviktigt att skapa deltagande och engagemang.

– Det är jätteroligt att flytta ut från vårt vanliga utställningsområde, finnas i en annan kontext och komma ut från Örebros stadskärna. Det är också kul att få erbjuda besökarna en möjlighet att fördjupa upplevelsen,

men också att lära känna Jelena som konstnär. Det är extra fint att Jelena jobbar med stenen som finns i området och att hon även har sin verkstad och ateljé i Glanshammar, säger hon.

Jelena vill att besökarna ska känna en koncentration och att hennes verk blir en samlingspunkt.

– Det blir även en taktill upplevelse eftersom du kan sitta och ta på den, säger hon.

Vernissagen sker den 7 augusti och målgruppen är närboende och örebroare som besöker Ässundet.

– Därför valde vi att lägga detta i slutet av sommaren. Målgruppen är inte turister, utan

sarare de som har ett förhållande till landskapet. Jag hoppas att det här ger mersmak och kan bli något återkommande, säger Birgitta.

– Att arbeta med lokala platser och material är viktigt att utveckla i vår tid, säger Jelena.

I år pågår Open Art mellan 18 juni och 4 september. Hela programmet finns på openart.se. ■

Ta ångbåten till Ässundet

Under augusti finns möjligheten att åka ångbåt till Ässundet från Hamnplan vid 9.30 söndagarna 7, 14, 21 och 29 augusti. Båten går tillbaka klockan 14.45. Örebro kommun subventionerar biljetten.

Projektledare Birgitta Elfström från Örebro läns museum är på plats från klockan 11 till 16 varje onsdag till söndag från invigningen den 7 augusti till sista dagen den 28 augusti. Hon berättar om kulturlandskapet och pratar sten och landskap med besökarna.

Mer info på olm.se/meransten.

Groffan, stenkojan och glasskiosken är ett konstverk som finns vid förskolan Ufforskaren i Stora Mellösa. Också det verket är skapat av Jelena.

Birgitta Elfström från Örebro läns museum och stensulptören Jelena vid Ekebergsbrottet i Glanshammar där stenen bryts.

Staffan sätter föreningen före fritiden

I årets serie om **eldsjälar på landsbygden** far vi denna gång västerut där Staffan Lindberg, ungdomsansvarig i Latorps IF, blivit omnämnd som en eldsjäl av Landsbygdsnyttis läsare.

– Det är alltid positivt och kul att bli kallad eldsjäl. Jag har hållit på länge i föreningen. Förr spelade min grabb här och när han bytte klubb hade det varit enkelt att släppa föreningen, men det har aldrig varit aktuellt. Vi har hela tiden startat något nytt och det är det som håller mig kvar. Om det bara hade rullat på hade det varit svårt att motivera alla timmar jag är på Björkvallen, säger Staffan.

I motiveringen som kommit till Landsbygdsnytt står det bland annat: *”Genom hans stora engagemang har den lilla landsbygdsklubben nu en toppmodern konstgräsplan och flera aktiva barn- och ungdomslag. Staffan håller i allt från Bingolottförsäljning till städdagar, kiosk, gräsklippning och kontakt med andra klubbar. Varje år anordnar klubben en mycket populär fotbollsskola där barnen får spela, leka och träffas.”*

– Fotbollsskolan är min lilla baby. Barnen får matchtröja med eget

namn på ryggen och tränas av klubbens ungdomar. Det är på allvar men också mycket lek. I snitt är det 120 ungar per år. I år är det barn födda 2010 till 2016 som kommer hit, traditionsenligt veckan innan skolan börjar.

Det ekonomiska är viktigt för alla landsbygdsklubbar och för att det inte ska stå stilla satsar Latorps IF mycket. Ett samarbete med First Camp i Ånnaboda, en egen cup för landsbygds lag och den planerade multiarenan står på tur. Konstgräsplanen har blivit en stor succé som både genererat hyror från andra klubbar och fått fler av traktens unga att bli engagerade.

– Vi har en ungdomskull som är större än någonsin och glädjande nog ökar framför allt flicksidan. Vi har ett samarbete med Garphyttans IF där vi fyller på i varandras kullar om de är för små. Det är ett gemensamt mål att behålla ungarna här ute.

Verksamheten kostar pengar och Staffan har full förståelse för de föräldrar som har barn i flera olika sporter och som undrar om de måste sälja Bingolotter för alla?

– Kanske behöver vi de där lottpengarna lite mer än de andra i och med att vi driver anläggningen själva. Vi lägger 250 000 kronor på anläggningen per år och det är ett ständigt jagande efter intäkter. Men allt det vi gör är för ungarna i trakten.

Hur länge kommer du att orka hålla på?

– Det är fortfarande lika kul. Varken jag eller ordförande Peter Cronarp har en ambition om att sitta kvar tills vi trillar av pinn. En dag lämnar vi över men kommer fortfarande att vara kvar i bakgrunden i föreningen. Vi har skämtat om att ta över gräsklippningen som pensionärer. Vi garvar åt det, men det ligger något i det. ■

Vill du tipsa om en eller flera eldsjälar?

Skriv en motivering till landsbygdsnytt@orebro.se

Observera att detta är helt fristående från Landsbygdspriset!

Bakom Staffan syns konstgräsplanen som gjort stor succé och nyttjas av fler klubbar än Latorps IF. Nedanför slänten, till vänster i bild, är det tänkt att multiarenan ska placeras.

Flytten från huvudstaden till Örebros landsbygd gjorde gott

Foto: Elin Kero

Gästkrönikören i detta nummer heter Elin Kero och bor i Norra Gottsätter. Landsbygdsnytt blev nyfikna på Elin och bestämde sig för att lära känna henne lite mer.

Elin är 34 år och fotoentreprenör. I sommar gifter hon sig med sin Filip och paret har katterna Popcorn och Pacina. Elin hittar du på elinkero.se

Med 23 000 följare på Instagram har Elin skapat sig ett hem på sociala medier där känslan av lugn får ta plats. Där är naturens alla årstider med snöskottning, vårplantering, svalkande bad i Lången och prassel i höstlöven självklara inslag.

– Förr åkte jag hela tiden ut till landet och kände varför då inte bo på landet i stället, säger Elin.

I januari 2020 gick flyttlasset från Stockholm till Norra Gottsätter där Elin och hennes sambo Filip hade turen att hitta huset de hyr.

– Vi hade flyt. Huset låg ute och det kändes rätt direkt. Vi tittade inte ens på något annat. Att jag ville bo på landet växte fram hos mig, jag visste att jag ville bort från stan. Min sambo var beredd att ge det en chans och det har känts bra för oss båda.

I nuläget vet Elin inte om de blir kvar i området, allt beror på Filips jobb. Det styr. Oavsett flytt eller ej blir det fortfarande landsbygden.

– Jag är egen företagare inom foto och kan i princip jobba var jag vill. Jag delar min tid mellan här hemma och i min studio på Bryggeriområdet i Nora.

Elin gör onlineutbildningar, fotograferar åt företag, har en onlineshop och driver sina kanaler i sociala medier,

bland annat.

– Mitt företagande har blivit mer harmoniskt sedan flytten. Att vara egen företagare kan bli väldigt kravfyllt, men landsbygden har blivit en stark kontrast till det. Här har jag 100 procent stillsamhet, rofullhet och en tystnad. Det gör att jag kan koppla av och hitta återhämtning.

Hon är duktig på att stänga av.

– Jag har fått prova mig fram, men lika viktigt som alla måsten på jobbet och i hemmet är den inre hälsan och den får lika mycket utrymme.

Att bo på landet har hjälpt Elin. Förr fick hon leta upp passande ställen, nu är hon i dem hela tiden.

– Mitt jobb är också mina intressen. Vissa dagar går jag loss helt på foto, andra blir det mer på kontoret. Jag har ganska vanliga dagar, men jag bestämmer innehållet. Jag börjar dessutom alltid dagen med att gå en sväng, eller sitta på trappan i solen när det är fint väder.

Det har aldrig känts konstigt att byta storstadspuls mot grusvägar och blommande äppelträd.

– Jag tror att en del tänker att en flytt till landet är större än vad det egentligen är. Det är ett boende, precis som i Stockholm. ■

Betesdjuren skänker människor glädje och bidrar till biologisk mångfald

Mikael Ljungstedt och Therese Aremyr är glada över kommunens betesdjur och de gillar när de får komma ut och se dem i grönskande natur.

Runt om i vår kommun kan du under perioden maj till oktober träffa på några av kommunens alla betesdjur. Ett uppskattat inslag som gör nytta för både människa och natur.

Örebro kommun har i dagsläget cirka 460 djur: kor, kalvar och får. Djuren sköts av förvaltningen för utbildning, försörjning och arbetsmarknad och är en del av kommunens arbetsmarknadsåtgärd.

– Precis som kaféverksamhet, kommunens cyklar eller trädgårdsskötsel är djuren ett verktyg. En aspekt är att det tillför stor samhällsnytta, säger Mikael Ljungstedt, enhetschef.

Men det är inte bara människor som ska ut i arbetslivet som har glädje av kommunens betesdjur, det har även den biologiska mångfalden som också är själva syftet med alla de betesmarker som finns i kommunen.

– I våra naturreservat vill vi ha betesdjur för att de bevarar och utvecklar höga naturvärden, säger Therese Aremyr, kommunekolog

Mikael förklarar att det handlar om ytor som är svåra att få till privat djurhållning på.

– Kommunens mål är inte att få djuren att växa så snabbt som möjligt,

jämfört med privata ägare. Det är därför vi har egen djurhållning.

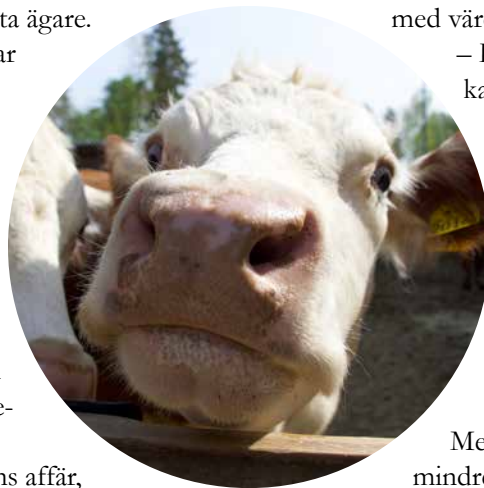
I snart 30 år har kommunen haft egna betesdjur och allt började när Rynningeviken skulle invigas.

– Då köpte man tre Highland cattlekor och tyckte att man gjorde världens affär, säger Mikael och skrattar.

Han fortsätter:

– Sen fick man låna in en tjur och på den vägen har antalet växt. Och så köper vi in djur vissa år. Vi ska bygga på lite till och komma upp i 140-150 kor som kalvar. I dag är det 125 stycken.

Det är totalt cirka 800 hektar i kommunen som betas och den största delen är i de olika naturreservaten

med värdefull mark.

– Har vi egna djur kan vi styra betet för att öka naturvärden i området.

Djuren är till för att till exempel skapa bra förutsättningar för fågellivet, säger Mikael.

Men det är många mindre beten och det

betyder en del flyttande på djuren plus daglig tillsyn. Varje dag ska någon titta till dem och ge dem färskt vatten. Vilka djur som placeras var och hur många beror helt på syftet med området. På en del platser slåttrar kommunen först och sedan släpps djur dit för att beta. Kommunen får jordbruksstöd och för att få det gäller det att följa hårda regler.

– Det gör att vi ibland plockar bort ytor från det ekonomiska stödet för

att vi till exempel på grund av naturvärdet inte vill gallra som de tycker. Vi har stor vinning och frihet i att sköta våra marker som vi vill, säger Mikael.

– Djuren är viktiga för invånarna för att de ger oss fina miljöer att vistas i. Rekreation och folkhälsa, det finns många studier som visar på de positiva effekterna, säger Therese.

– Det är väl en stor anledning till att vi får hålla på, att det här ger bra effekter för de som bor i Örebro, säger Mikael.

Naturskogsområden, betesmarker och slåtterängar är exempel på olika rum i naturen. Djuren finns på cirka 20 platser i kommunen och dit de ständigt återkommer är bland annat Gårdsjötorp, Vinteråsen, Lockhyttan och Ramshyttan, från maj till oktober.

– I slutet och början av säsongen

gör de störst nytta, då går de på och betar slyn, säger Mikael.

Tack vare satsningen på betesdjur har Örebro kommun lyckats skapa många fina olika betesmarker med hävdgynnad flora.

– Det betyder att vi använder markerna återkommande. Sverige i stort har tappat många ängs- och betesmarker och då försvinner arter som lever i den miljön. Blåklocka, orkidéer, ängsvedd och prästkragar drabbas. Många insekter som olika fjärilsarter och bin behöver blommande marker. En del fågelarter

behöver välbetade blöta marker, medan andra vill ha torra och öppna marker. Vi skapar olika miljöer och ger en bredd så att arter kan hitta sin nisch, säger Therese.

– Vi vill även ha ett jämt och bra betestryck och därför har vi under många år även hyrt in privata djur för att våra inte räcker till, säger Mikael.

Både Mikael och Therese vet att kommunens djur gör gott när de skapar arbetstillfällen och också ger glädje till djur- och människoliv.

– Det här till nytta för både naturen och arbetsmarknaden, säger Mikael. ■

Blomman på bilden heter blåsguga. Den visar att marken den växer på har hållits öppen genom bete eller slåtter under lång tid.

Slakt och återtag av köttet går tillbaka in i kommunens verksamhet i form av att köttet serveras i skolan och i äldreomsorgen.

Rogers lekpark är omtyckt och populär

Det kom ett mejl till redaktionen med en önskan att berätta om Rogers lekpark i Garphyttan. Granne med parken bor nämligen Anne-Charlotte och Lars-Ruben Fahlström och från första parkett har de under många år njutit av barns lek i parken.

– Vi sitter i vårt kök och ser hur förskolor, skolan och på helgerna familjer besöker parken året om. Vi får verkligen uppleva hur bra parken är, säger Lars-Ruben.

Makarna Fahlström har bott i Garphyttan sedan 1980 och har under hela sitt liv engagerat sig i barn och ungdomar på flera olika sätt. Deras hjärtan klappar extra hårt för att barn från tidiga år får förutsättningar till en bra utveckling. Kanske är det just därför de pratar så gott om platsen där så många barn har lekt genom åren.

– Här får barn chansen till egna upptäckter och med närheten till naturen får alla sinnen vara med. Skolan är här och har lektioner och barnen får både uppdrag och leka fritt, säger Anne-Charlotte.

Parkens utseende har förändrats lite den senaste tiden, men är fortfarande en stor och uppskattad lekplats.

Skyllten är gjord av Olle Davidsson och har suttit uppe vid lekparken sedan 2013.

Roger Karlsson

Foto: Privat

– Det har tagits bort en hel del skogsyta intill lekparken på grund av nya hustomter, men det finns fortfarande en del kvar och nu hoppas vi i stället att vi får dela med oss av Rogers lekpark till nya familjer, säger Anne-Charlotte.

Givetvis finns det fler lekplatser i Garphyttan, men det är tydligt att många gärna besöker Rogers. Den här dagen är till exempel Garphyttans förskola på besök.

– Det här är en bra lekplats med allt från klätterställningar till skog. Alla vet vad Rogers är och vi var med på invigningen, berättar Maria Lundvall, förskollärare på Garphyttans förskola.

I dag har de tagit med sig de större barnen för att titta på vårtecken och en ny myrstack som är på gång.

– Det är väldigt bra att parken fick namnet Rogers lekpark, det var ju så alla sa i mannamun, fyller Elaine Wiberg, barnskötare på förskolan sedan 1999, i.

Men hur kommer det sig att det blev just Rogers lekpark? Lars-Ruben och Anne-Charlotte berättar:

– Roger Karlsson var vår granne. Han avled 2010. När bostadsområdet strax nedanför parken byggdes tog man byggnadsmassorna som skulle köras bort och lät fylla igen den stora grusgrop som länge hade funnits där. Roger medverkade till detta med sina maskiner och det blev en lekplats. Han medverkade också till att det kom hit gungor och andra lekredskap, säger Anne-Charlotte.

– Han såg allt från sitt hus och på vintrarna när han røjde snö i Garp-hyttan körde han hit den och bildade en stor snöhög som låg kvar långt fram på våren till barnens förtjusning, säger Lars-Ruben och skrattar.

Strax innan Roger avled lovade makarna Fahlström honom att lekparken skulle få en riktig skylt med hans namn. Så blev det också.

– Han fick tyvärr aldrig uppleva det, men i september 2013 när skylten kom på plats var det stor

Makarna Fahlström, Lars-Ruben och Anne-Charlotte, har varit engagerade i barn och unga i hela sitt liv. Nu njuter de av att höra barnens lek och skraff i Rogers lekpark.

invigning med många barn från Garphyttans förskola. Skylten gjordes av Rogers gamla arbetskamrat Olle Davidsson, och det var så klart lite extra fint att han gjorde den, säger Lars-Ruben.

Det är sol och riktigt skönt den här dagen och det är full fart på barnen.

”Nu kommer han igen!” ropar en pojke när Lars-Ruben är på ingång. Fahlströms är ett bekant inslag

vid parken, ofta med sin stora hund Atlas.

– Vi ser ju att lekparken är något väldigt bra och då vill vi lyfta det. Den gör oss glada och Roger var också väldigt glad när barn lekte i den, säger Anne-Charlotte.

– Under hans sista tid i livet kunde han höra barnen leka och det känns så skönt att kommunen gick på vår linje att ge parken dess rätta officiella namn, säger Lars-Ruben. ■

Anna-Lena Karlsson, Rogers dotter, hur kändes det när din pappa fick ge sitt namn till parken?

– Jag var med när de invigde parken. Jag blev jätteglad att han fick sätta ett fotavtryck efter sin bortgång. Han slet med parken och sedan skulle kommunen ta bort den för de ville inte kosta på nya saker till den. Jag blev glad när alla protesterade då det inte fanns någon lekpark på denna sidan av stora vägen.

Kilsmos nya utegym passar alla

För ett år sedan drog allt i gång och nu är utegymmet i Kilsmo invigt och redan ett uppskattat inslag i bygden.

Förra våren bjöd Landsbygdsnämnden in till möte i Kilsmo där invånarna fick komma med förslag på vad man ville göra med 125 000 kronor som nämnden bidrog med i medborgarbudget. Utifrån de förslag som inkom stod utegym högst upp på listan, följt av boulebana. Nu finns bägge vid idrottsplatsen och snacket som går är redan positivt.

– Vi var ute efter bredden och siktade högt från början, berättar Leif Selander som är en av de som har jobbat fram detta i en utegymsgrupp.

– Sedan ville vi komplettera närliggande utegym för att ge fler

möjligheten till att träna, därför har vi valt som vi har gjort, fyller Linda Eriksson i, även hon medlem i utegymsgruppen.

Vi backar bandet lite. När utegym stod som vinnare i omröstningen bjöd landsbygdsutvecklare Lena Norrström på landsbygdsenheten in till möte. Sju personer i Kilsmo hade anmält sitt intresse för att jobba med frågan och från den där första träffen öste gruppen på.

– Vi tittade på vilken typ av gym vi ville ha och tog in offerter. Då insåg vi att man inte får så mycket för

125 000 kronor, säger Leif.

Linda var den som hittade det gym som skulle passa dem bäst. Ett gym som täcker hela kroppen, som är av hög kvalitet, passar allas behov och är hållbart.

– Det här är samma gym som Polishögskolan i Umeå har, det är bra grejer! Vi kände direkt att det här skulle vi satsa på och du kan träna allt från din egen kroppsvikt upp till 240 kilo, säger Linda.

Det var då bidragssökandet började. Gymmet skulle kosta 360 000 kronor och tack vare bidrag från SISU

Gymmet har i dag sex maskiner: Bänkprens, axelprens, benböj, rodd, pull down och chins/dips. Linda demonstrerar maskinen för axelprens.

Idrottsutbildarna och ett gäng sponsorer kom man upp i beloppet som krävdes.

– Ganska snabbt såg vi att vi närmade oss summan vi behövde och det var då vi började spåna på om även boulebanan kunde bli verklighet, säger Leif.

Med bidrag från Leader Mellansjöländet kunde även två banor med svensk tävlingsstandard ordnas.

– Vi kände att när vi ändå hade stora och dyra maskiner som gjorde underarbetet ville vi ta vara på dem. Så det blev två boulebanor plus några klot, säger Linda.

Allt har fallit på plats som ett pussel.

– Vi i utegymgruppen har varit med och paddat boulebanorna åtta gånger, krattat och skruvat ihop gymmaskinerna. Vi har hjälpts åt, säger Linda.

Efter invigningen upplöstes dock gruppen, allt enligt plan.

– Det är bestämt att Kilsmo IK ska sköta underhållet då allt ligger på deras mark, säger Leif.

Det var Kilsmoborna som önskade placeringen, nära elljusspåret, fotbollsplanerna, grillplats och möjlighet för barn att gunga.

– Tänk att stå här i solnedgången och gymma, säger Leif nöjt.

– Och har du barnen med dig kan de leka under tiden, fyller Linda i.

Med hjälp av din mobiltelefon kan du på varje maskin scanna en QR-kod. På så vis får du genom en video veta hur du ska använda maskinen på rätt sätt.

Det finns ingen given samlingsplats kvar i Kilsmo efter flertalet nedläggningar som har drabbat orten hårt.

– Klubben är den enda levande föreningen och spelar en viktig roll. Nu tillsätter vi en utvecklingsgrupp i Kilsmo IK som ska göra annat än sport, berättar Leif som även är ordförande i klubben.

– Gruppen ska skapa trivsel brett i samhället och det är skönt att göra det i föreningen som redan har en färdig styrelse. Man kan inte bara klaga på allt negativt, man måste göra något också för att få en balans. Med det sagt ska vi heller inte glömma att vi utsätts för nedmontering, säger Linda.

Det har gått över förväntan med gymmet och det är redan välbesökt av unga som gamla.

– Vi har dessutom gjort en större yta än vad som behövs just nu, det är för att få plats med fler maskiner framöver. Fotbollslaget är också intresserade av att träna mer här nu. Det har varit ett bra samarbete, särskilt med SISU där vi tillsammans kan jobba fram nya sätt att tänka kring träning, säger Linda.

– Nu vill vi fortsätta skapa förutsättningar och där står föreningen bakom och stöttar. Människor ska se att vi planerar, agerar och slutför, säger Leif. ■

Foto: Johanna Tybell

Fakta: Medborgarbudget är ett samlingsnamn för olika metoder som används för att involvera medborgare i beslutsprocesser om hur kommunens resurser ska användas.

Lördag 21 maj invigdes utegymmet i Kilsmo inför cirka 120 personer. Marie-Louise Forsberg-Fransson, ordförande RF-SISU Örebro län och Anna Hedström, Landbygdsnämnden var på plats och gratulerade Linda och Leif.

– Det gick över förväntan och människor var glada och positiva. Några bestämde att de skulle börja träna tillsammans och spela boule ihop. Vädret var på vår sida. Det var uppehåll hela dagen och när det var dags för "robotbingo" med en robotgräsklippare kom till och med solen fram lite. Folk blev kvar och köpte korb och pratade vidare, berättar Linda.

Odensbackens välbekanta landmärke i ny skrud

Sedan en tid tillbaka är den nya skylten på plats i Odenbacken. – Det såg förskräckligt ut innan, säger Magnus Lagergren, Odenbackens vägförening.

Äntligen kunde den 30 år gamla skylten bytas ut. Tack vare ekonomiskt stöd, med 76 000 kronor från Landsbygdsnämnden och ytterligare stöd från Leader Mellansjöländet och två sponsorer, kunde en ny skylt ta form.

– Det har varit väldigt många positiva reaktioner på det här, men man vänjer sig också snabbt vid att det ser bra ut nu, säger Magnus som är initiativtagaren.

När det ekonomiska väl var på plats kunde Bengt Bronner äntligen börja designa skylten. Genom bollande med företagen som finns med på skylten hittade man till slut en skön känsla.

– Det är tur att det är samma bakgrundsfärg på företagen som är med, säger Magnus och skrattar.

Bakgrundsfärgen är nämligen ny jämfört med den gamla skylten. Det vita har bytts ut till rött och svart och nu finns endast två företagsnamn med. Övrig text blir mer allmän, så som kafé, blommor, gym, hostel, bildelar och galleri.

Så här såg den gamla skylten ut mot slutet – sliten och trasig.

Foto: Bengt Bronner

Skylten är 18 meter hög och har renoverats och designats om, så helt utbytt är den inte.

– Stolpen är uppsnyggad och målad, det blev väldigt bra.

I skrivande stund pågår arbetet med skyltens belysning, men Magnus känner ingen stress.

– Nu är det ju ljusst på kvällarna, men vi kan väl säga att belysningen ska vara på plats innan höstens mörker infaller. Armaturen ska få LED-belysning.

Tanken att göra något åt den gamla skylten har funnits länge hos Magnus, men efter vinterns snö och hårda vindar var något tvunget att göras.

– Det blev liksom farligt, plåtar hade börjat ramla ner. Sedan hade jag och många andra tröttnat på hur den gamla skylten såg ut. Nu har vi bestämt att Odenbackens vägförening har ansvar för skylten, men vem som gör något åt den om 30 år får vi väl se. Men vi är väldigt glada för att Landsbygdsnämnden har bidragit till detta och det är kul när saker på landsbygden lyfts upp, säger Magnus. ■

Tvätta bilen på rätt sätt

Foto: Jörgen Blue/Freebox

Runt om i Sverige kan man se folk tvätta sina bilar på garageuppfarter, gator och parkeringar. Hela tolv miljoner tvättar gjordes under 2021. Men det är i de flesta fall inte tillåtet.

De tolv miljoner biltvättarna innebar att drygt 1500 ton olja och 75 ton tungmetaller hamnade i smutsvattnet.

– Det smutsiga tvättvattnet innehåller bland annat olja, kemikalier och tungmetaller och via gatubrunnarna rinner det direkt ut i naturen utan att renas, berättar Sara Stake, va-ingenjör på Vatten och avlopp.

– Smutsvatten från biltvättar på uppfarter, gator och parkeringar förorenar vårt gemensamma bad-, fiske- och dricksvatten. Det vill vi förändra.

Under 2021 gjordes totalt 24 miljoner biltvättar i Sverige, varav

hälften av dessa alltså skedde på garageuppfarten, gatan eller parkeringen. Det bästa valet är att tvätta bilen på en biltvättanläggning eller i en gör-det-själv-hall. Där samlas smutsvattnet upp och renas innan det släpps tillbaka till naturen. Använd de miljömärkta produkterna som finns på tvättanläggningen.

Under våren har Miljökontoret gjort riktade utskick till ett antal bostadsområden för att sprida information om utsläppen av miljöföroreningar som sker vid biltvätt hemmavid. Om man bor eller har verksamhet i ett vattenskyddsområde

är det inte tillåtet att tvätta fordon någon annanstans än i en tvättanläggning. På orebro.se finns en karta, om du är osäker på om din fastighet ligger inom vattenskyddsområde eller inte.

– Vi har bland annat prioriterat utskick till bostadsområden som ligger i eller precis intill vattenskyddsområden, då det är särskilt känsliga områden, berättar Amanda Näsström, tf enhetschef miljöskyddsenheten på Miljökontoret.

Genom ökad kunskap kan fler få upp ögonen och göra kloka val kring sin biltvätt. ■

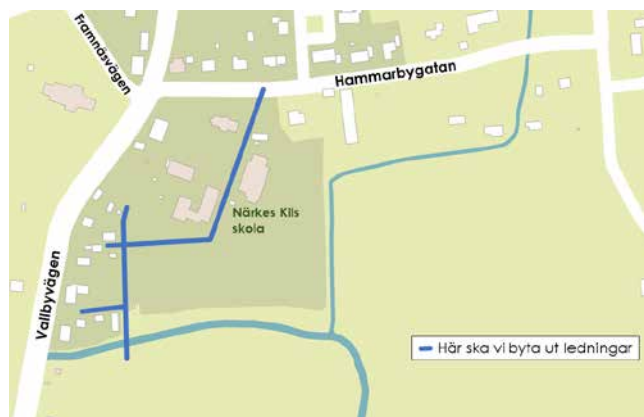
Läs mer på orebro.se/biltvatt där det finns mycket mer information.

Vatten- och avloppsjobb i Närkes Kil i sommar

Under sommaren ska Örebro kommun byta ut gamla vatten- och avloppsledningar i grönytan vid Vallbyvägen, över skolgården vid Närkes Kils skola och vidare mot Hammarbygatan. Framkomligheten påverkas främst på Hammarbygatan när kommunen gräver där, samt över skolgården.

Arbetet börjar när sommarlovet börjar och förväntas pågå till september.

Läs mer om detta arbete på orebro.se/va-projekt. ■

Kultur och nöjen i sommar

Här är ett urval av sommarens utbud av teater och musik på landsbygdens scener och platser. Håll koll i lokala Facebook-grupper och media efter mer.

JUNI

- 17 **Melissa Horn**, Humlehagen
- 17 **Mikael Rickfors**, Vinöns värdshus
- 18 **John Delvis Elvis Tribute**, Vinöns värdshus

JULI

- 1-2 **Musikteater: Drivkraft**, Stora Mellösa
- 1 **Dan Hylander**, Vinöns värdshus
- 2 **Daniel Adams-Ray**, Humlehagen
- 2 **Vibes**, Blåbergen
- 7 **Thomas Di Leva**, Vinöns värdshus

- 8-9 **Musikteater: Drivkraft**, Stora Mellösa
- 9 **Thomas Stenström**, Humlehagen
- 15-16 **Hjalmars Sommarkarameller**, Brevens bruk
- 15-16 **Gnällbälte Blues**, Vinöns värdshus
- 16 **KALAS: Bob Hund, Markus Krunegård, Johnossi, Cherrie, Gina Dirawi, David Ritschard & Esther**, Humlehagen
- 21-23 **Hjalmars Sommarkarameller**, Brevens bruk
- 22 **Timo Räisänen**, Vinöns värdshus

- 23 **Staffan Hellstrand**, Vinöns värdshus
- 29 **Jewels of Queen**, Vinöns värdshus

AUGUSTI

- 3 **Hellsingland Underground**, Vinöns värdshus
- 5 **Caroline af Ugglas**, Vinöns värdshus
- 6 **Veronica Maggio**, Humlehagen
- 6 **Clara Alm**, Vinöns värdshus
- 19 **Tomas Järvheden**, Vinöns värdshus
- 27 **Punsch & Björn Lycklig**, Vinöns värdshus
- 27 **BruksBlåsets sommarkonsert**, Paviljongen, Brevens bruk

Bidrag till utvecklingsprojekt för landsbygden

Upprustning av samlingslokaler

Föreningar och ideella organisationer som är verksamma i, och äger eller förvaltar, fastighet på Örebro kommun landsbygd kan ansöka om bidrag till att bevara och förbättra samlingslokaler, som används för lokal demokrati, sociala möten eller kulturaktiviteter.

Bidrag till utvecklingsprojekt

Bidraget ska stärka insatser som underlättar att bo och verka i en bygd. Det kan till exempel handla om att anordna aktiviteter för unga eller att skapa mötesplatser för olika målgrupper. Insatser av utvecklingskaraktär prioriteras.

Startbidrag för föreningar

För att stimulera och gynna föreningslivet på landsbygden är det möjligt att ansöka om startbidrag. Bidraget ska underlätta själva bildandet av föreningen, men också gå till utrustning som är nödvändig för verksamheten att komma i gång.

Evenemangsbidrag

Återkommande aktiviteter kan vara gynnsamma för landsbygdens utveckling. Syftet med bidragen är att främja existerande evenemang, men även att uppmuntra till nya för att på så sätt bidra till en levande landsbygd.

Läs mer på: orebro.se/landsbygdsutveckling